

Bruxelles, 29.1.2019
COM(2019) 21 final

**RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

privind punerea în aplicare a strategiilor macroregionale ale UE

{SWD(2019) 6 final}

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

privind punerea în aplicare a strategiilor macroregionale ale UE

1. Introducere

De la momentul adoptării de către Consiliul European a Strategiei UE pentru regiunea Mării Baltice (EUSBSR) în 2009, au mai fost elaborate alte trei strategii macroregionale ale UE (SMR): Strategia UE pentru regiunea Dunării (EUSDR) în 2011, Strategia UE pentru regiunea Mării Adriatice și a Mării Ionice (EUSAIR) în 2014 și Strategia UE pentru regiunea alpină (EUSALP) în 2016.

La 16 decembrie 2016, Comisia a adoptat primul raport privind punerea în aplicare a SMR¹ în care sunt implicate în prezent 19 țări membre ale UE și 8 țări din afara UE. Aceste SMR au devenit parte integrantă din cadrul de politici al UE; ele oferă un potențial important și contribuie într-un mod unic și inovator la cooperarea în interiorul UE și cu țările vecine.

Ulterior acestui raport, Consiliul², Comitetul Regiunilor³ și Parlamentul European⁴ au recunoscut la rândul lor importanța SMR ca un cadru unic și integrat pentru abordarea provocărilor comune și ca un instrument relevant pentru utilizarea optimă a resurselor financiare existente, în special în contextul globalizării.

Totuși, aceste instituții au depășit unele dintre recomandările Comisiei⁵ și au atras atenția asupra necesității de a îmbunătăți anumite aspecte-cheie ale punerii în aplicare a SMR, prin:

- consolidarea angajamentului politic la nivel național;
- îmbunătățirea mecanismelor de guvernare și
- îmbunătățirea accesului la finanțare pentru prioritățile și proiectele SMR.

Aceste instituții au făcut o serie de recomandări specifice privind conținutul prezentului raport, invitând la:

- acordarea unei atenții mai mari proceselor care pot avea un impact asupra politicilor;
- o analiză a coerenței între politicile și schemele de finanțare de la nivelul UE și de la nivel național;
- o discuție mai aprofundată privind indicatorii și rezultatele politicilor centrale ale SMR.

Potențialul nevalorificat și provocările persistente ale SMR sunt confirmate, de asemenea, de un studiu independent⁶ comandat de Comisie și de unele lucrări desfășurate în cadrul programului Interact⁷.

---

¹ COM(2016) 805 final.

² 8461/17 Concluziile Consiliului din 25 aprilie 2017.

³ Avizul COTER-VI/029 adoptat la 1 decembrie 2017.

⁴ Rezoluția Parlamentului European din 16 ianuarie 2018.

⁵ COM(2013) 468 final, privind valoarea adăugată a strategiilor macroregionale; COM(2014) 284 final, privind guvernarea strategiilor macroregionale; COM(2016) 805 final, privind punerea în aplicare a strategiilor macroregionale.

⁶ Studiul COWI: „Macro-regional strategies and their links with cohesion policy” (Strategiile macroregionale și legăturile lor cu politica de coeziune) – noiembrie 2017:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/cooperate/macro_region_strategy/pdf/mrs_links_cohesion_policy.pdf

Proiectul de propunere prezentat la 2 mai 2018 de Comisie privind cadrul financiar multianual pentru perioada 2021-2027, urmat la 29 mai 2018 de un proiect de pachet legislativ pentru viitoarea politică de coeziune⁸, a dat startul unei perioade de negocieri care ar putea atât să influențeze, cât și să clarifice intențiile țărilor implicate cu privire la viitorul SMR.

De la momentul primului raport al Comisiei privind punerea în aplicare a SMR, și anume anul 2016, dezvoltarea favorabilă a mediului economic în UE și în Balcanii de Vest⁹ a generat un context mai pozitiv pentru punerea în aplicare a SMR.

Prezentul raport are un rol dublu. În primul rând, acesta evaluează punerea în aplicare a celor patru SMR în acest context economic încurajator care este posibil să fi ajutat țările să își îmbunătățească abordarea pe termen lung cu privire la cooperarea strategică. În al doilea rând, raportul analizează posibila dezvoltare a SMR având în vedere proiectele de regulamente pentru perioada de după 2020.

Raportul este completat de un document de lucru al serviciilor Comisiei (SWD) care oferă mai multe detalii privind situația actuală a fiecărei SMR. Ambele documente se bazează pe contribuții din partea părților interesate ale SMR, din partea instituțiilor europene, a reprezentanților statelor membre și a experților.

2. Rezultate

2.1. Aspecte transversale

Elaborarea și planificarea politicilor

SMR reprezintă platforme de politici care aduc valoare adăugată componentei legate de cooperare a politicii de coeziune și oferă o oportunitate de guvernare multisectorială, multinațională și pe mai multe niveluri. Au fost adoptate mai multe inițiative la nivel macroregional care au ajutat la schimbarea modurilor de gândire [de exemplu, în cadrul EUSALP: conferința privind infrastructura ecologică¹⁰; summitul dedicat pădurilor „Protection.Forest.Climate” („ Protecție.Păduri.Climă”)¹¹; conferința pentru mobilitate în Alpi¹²] și se preconizează că aceste evenimente vor continua. Evoluțiile la nivel macroregional și la nivelul bazinelor maritime au contribuit la consolidarea abordării teritoriale și la cooperarea teritorială europeană ca aspect transversal al politicii de coeziune, precum și la acordarea unei atenții sporite „zonelor funcționale”.

Participarea țărilor din afara UE la EUSDR, EUSAIR și EUSALP are loc în condiții de egalitate cu statele membre ale UE. De exemplu, începând din 1 iunie 2018, Muntenegru deține președinția rotativă a EUSAIR.

Participarea țărilor din Balcanii de Vest la EUSDR și EUSAIR contribuie în mod semnificativ la încurajarea integrării acestora în Uniunea Europeană. Solicitarea adresată Consiliului de cele patru state membre ale UE participante la EUSAIR (Croatia, Grecia, Italia și Slovenia) de

---

⁷ Biblioteca programului Interact: <http://www.interact-eu.net/library>
<http://www.interact-eu.net/search/node/macroregional%20strategies>

⁸ Urmat, la 14 iunie 2018, de proiectele de regulamente pentru viitorul instrument de asistență pentru preaderare (IPA III) și pentru viitorul instrument de vecinătate, cooperare pentru dezvoltare și cooperare internațională (NDICI), relevante pentru țările din afara UE participante la SMR.

⁹ Pentru detalii suplimentare, a se vedea publicația Comisiei Europene: Previiziunile economice intermediare din vara anului 2018, 12 iulie 2018, și publicația Băncii Mondiale: „Western Balkans Regular Economic Report” (Raportul economic periodic privind Balcanii de Vest), nr. 12, toamna anului 2017.

¹⁰ <https://www.alpine-region.eu/news/first-eusalp-environmental-ministers-conference-alpine-green-infrastructure-2>

¹¹ <https://www.alpine-region.eu/events/forest-summit-protectionforestclimate>

¹² <https://www.alpine-region.eu/events/3rd-eusalp-ag4-mobility-conference>

a include fosta Republică iugoslavă a Macedoniei în strategie este un pas concret în această direcție.

EUSDR contribuie, de asemenea, la promovarea cooperării între UE și Moldova și Ucraina, care sunt în prezent pe deplin integrate în Programul transnațional Dunărea. Participarea Ucrainei (regiunile situate de-a lungul Dunării) și a Moldovei la activitățile comune asociate EUSDR s-a intensificat în mod semnificativ în perioada 2016-2018, acest lucru fiind benefic pentru punerea în aplicare a acordurilor de asociere ale acestor țări cu UE.

Deși nu sunt membre ale EUSBSR, Belarus, Islanda, Norvegia și Rusia participă la anumite proiecte macroregionale în regiunea Mării Baltice, de exemplu prin programele de cooperare transfrontalieră și transnațională Interreg din regiune¹³. În ceea ce privește programul transnațional Interreg pentru regiunea Mării Baltice, semnarea acordului de finanțare între UE și Rusia la începutul anului 2018 le permite acum partenerilor ruși să fie parteneri cu drept deplin în cadrul proiectelor, sporind astfel oportunitățile de cooperare.

Capacitatea administrativă

Programul Interact continuă să promoveze conceptul macroregional, prin crearea sau consolidarea rețelelor între promotorii principali¹⁴ ai strategiilor (de exemplu, în domeniul guvernantei, al transporturilor, al mediului sau al schimbărilor climatice) și prin dezvoltarea de metode și instrumente de cooperare pentru includerea SMR în fondurile structurale și de investiții europene (fondurile ESI)¹⁵. În plus, împreună cu programul Interact, Comisia a creat o platformă pentru facilitarea schimbului de experiențe privind punerea în aplicare a SMR și includerea acestora în fondurile ESI.

Proiectul *EUSAIR Facility Point* sprijină promotorii principali ai strategiei în îndeplinirea sarcinilor lor.

Noul punct strategic pentru regiunea Dunării (*Danube Strategy Point* – DSP) a fost redeschis și este operațional de la începutul lunii septembrie 2018, după o perioadă de întrerupere.

Guvernanta

De la raportul din 2016, au fost adoptate o serie de noi inițiative de politică.

Bulgaria, care a deținut președinția EUSDR pe parcursul întregului an 2018, a adoptat o abordare proactivă în ceea ce privește cooperarea în cadrul strategiei, alocând responsabilitățile pentru EUSDR și pentru fondurile ESI aceluiași minister.

Forumul anual EUSAIR găzduiește o reuniune periodică la care sunt prezenți atât miniștrii afacerilor externe, cât și miniștrii responsabili pentru fondurile UE din cele opt țări participante, în cadrul căreia se adoptă o declarație.

În cadrul EUSDR, societatea civilă a fost activ implicată în reuniunile anumitor grupuri de coordonare ale unor domenii prioritare, precum și în evenimente și în forumuri anuale.

În cooperare cu proiectul „LOS_DAMA!”¹⁶ finanțat de programul Alpine Space, primarii orașelor alpine (München, Viena, Torino, Trento și Grenoble) au lansat, cu ocazia primei Conferințe EUSALP a miniștrilor mediului, din octombrie 2017, o rețea pentru implementarea

---

¹³ De exemplu, programul transnațional Interreg pentru regiunea Mării Baltice: <https://www.interreg-baltic.eu/home.html>

¹⁴ Coordonatori naționali, coordonatori de domenii prioritare, coordonatori de piloni, coordonatori de obiective, lideri ai grupurilor de acțiune, membri ai grupurilor de coordonare/de acțiune.

¹⁵ Biblioteca Interact: <http://www.interact-eu.net/search/node/macroeconomic%20strategies>

¹⁶ http://www.alpine-space.eu/projects/los_dama/en/home

infrastructurii ecologice în zonele alpine urbane. Această rețea este prima etapă specifică a punerii în aplicare a EUSALP la nivelul municipalităților.

Monitorizarea

Sunt elaborate noi instrumente de monitorizare cu sprijinul programului ESPON¹⁷.

Acestea constau în sisteme de monitorizare teritorială, adaptate pentru fiecare dintre cele patru macroregiuni, care monitorizează situația în ceea ce privește dezvoltarea regională utilizând indicatori teritoriali definiți în prealabil. Sistemul de monitorizare are rolul de a reflecta gradul de realizare a obiectivelor de politică. Acesta va contribui la o mai bună înțelegere a structurilor teritoriale și a tendințelor în cadrul macroregiunii.

Accesul la finanțare

Printre bunele practici din cadrul programelor actuale finanțate din fondurile ESI se numără: cererile de propuneri specifice, punctele bonus acordate proiectelor cu relevanță macroregională, sprijinul direct acordat proiectelor strategice și participarea reprezentanților SMR în cadrul comitetelor de monitorizare a programelor.

În februarie 2017, Comisia a organizat o vizită de studiu pentru autoritățile de management române ale programelor operaționale finanțate din fondurile ESI, în cadrul căreia li s-au oferit informații despre implicațiile practice ale EUSDR, precum și idei emergente în legătură cu mobilizarea fondurilor UE. Această inițiativă ar putea fi extinsă la alte țări participante.

Pe baza informațiilor colectate în rapoartele anuale din 2017 privind punerea în aplicare a programelor finanțate din fondurile ESI, au fost lansate prin intermediul programelor șapte cereri de propuneri specifice legate de SMR: două în regiunea Mării Baltice, trei în regiunea Dunării și două în regiunea adriatico-ionică. Numărul programelor care au investit fonduri UE în SMR se ridică la 29 în regiunea Mării Baltice, 14 în regiunea Dunării, patru în regiunea adriatico-ionică, patru în regiunea alpină. Aceasta arată că rata includerii priorităților SMR în programele UE este direct legată de vechimea strategiilor.

În ceea ce privește măsurarea sumelor reprezentând sprijin din fondurile ESI mobilizate pentru punerea în aplicare a proiectelor macroregionale, aceste cifre sunt prezentate în detaliu, pentru fiecare strategie, în SWD însoțitor. Cu toate acestea, cifrele furnizate de autoritățile programelor nu sunt întotdeauna pe deplin comparabile și ar trebui să fie utilizate cu precauție. De exemplu, unele autorități consideră că bugetul integral al unui program sprijină obiectivul unei anumite strategii deoarece vizează același domeniu de politică (de exemplu, mediul), chiar dacă proiectele finanțate nu au în mod necesar un impact macroregional. Prin urmare, în SWD s-a decis ca să fie luate în considerare doar sumele care sprijină proiecte individuale, nu întregul buget al unui program (cu excepția programelor transnaționale care corespund unei anumite SMR).

Comunicarea

Toate SMR și-au consolidat activitățile de comunicare din 2016 până în prezent.

Autoritățile slovene, împreună cu Comisia, au utilizat „săptămâna macroregională”¹⁸, organizată în fiecare an în această țară, pentru a crea un forum unic pentru toate SMR cu privire la media și la comunicare, punând accentul în special pe conținutul comun, pe procesul participativ și pe instrumentele inovatoare.

---

¹⁷ <https://www.espon.eu/>

¹⁸ <https://www.adriatic-ionician.eu/2018/06/11/save-the-date-mediterranean-coast-and-macro-regional-strategies-week-sep-2018-slovenia/>

Dezvoltarea strategiilor de comunicare pentru EUSAIR și EUSALP este în curs. De asemenea, modernizarea strategiei de comunicare EUSDR continuă. În cadrul EUSBSR, comunicarea produce rezultate concrete precum proiectul „Let’s Communicate”¹⁹.

Sunt necesare mai multe eforturi pentru îmbunătățirea comunicării interne și externe. Acestea ar trebui să se concentreze pe definirea mesajelor comune în limba (limbile) națională (naționale), consolidând astfel comunicarea la nivel național și la nivel regional. Comunicarea trebuie, de asemenea, să fie mai concretă și mai specifică, precum și constantă.

Cooperarea între strategii și între părțile interesate

Cooperarea cu alte SMR poate genera valoare adăugată, iar posibilitățile în acest sens ar trebui să fie explorate în continuare. Un anumit grad de cooperare, în special între EUSBSR și EUSDR, există deja, în timp ce partenerii EUSAIR analizează posibilitatea de a colabora cu alte SMR pentru a beneficia de experiența acestora (de exemplu, cu EUSDR în ceea ce privește mobilitatea și organizațiile de transport sau cu EUSALP în ceea ce privește coridoarele ecologice și proiectele privind infrastructura ecologică).

În cadrul EUSALP, Fondul pentru acțiuni pregătitoare pentru regiunea alpină (*Alpine Region Preparatory Action Fund – ARPAP*)²⁰ a stimulat punerea în aplicare a strategiei și cooperarea la toate nivelurile. A fost instituită o comisie a liderilor grupurilor de acțiune pentru a se asigura schimbul permanent de cunoștințe și de experiențe între grupuri.

2.2. Priorități tematice

În această secțiune sunt prezentate realizările concrete ale celor patru SMR în legătură cu anumite priorități tematice selectate. Mai multe detalii pot fi găsite în SWD.

EUSBSR a continuat să consolideze dreptul UE și a contribuit, de asemenea, la conturarea politicilor și dezvoltării (de exemplu, în domeniul energiei, al navigației, al mediului și schimbărilor climatice).

În timpul președinției maghiare, în 2017, forumul anual EUSDR a reunit părți interesate din regiunea Dunării în domeniul energiei, al transporturilor și al mediului. Cele 14 țări participante au emis o declarație comună²¹. Forumul din 2018 al EUSDR de la Sofia s-a axat pe creșterea economică prin turism și cultură.

În cadrul EUSAIR, au fost identificate oportunități importante de cooperare (pentru creșterea albastră, rețeaua de transport și energie, mediu și turism) care pot stimula creșterea și crearea de locuri de muncă.

Pentru EUSALP, au fost instituite subgrupuri responsabile cu teme specifice (de exemplu, lemnul, turismul pentru îngrijirea sănătății, gospodărirea apelor).

Mediul și schimbările climatice

Conservarea resurselor de mediu este un beneficiu public comun și o prioritate a tuturor SMR. În acest sens, SMR reprezintă instrumente importante pentru abordarea diverselor chestiuni (de exemplu, poluarea, protecția împotriva inundațiilor, schimbările climatice și biodiversitatea) și sprijină punerea în aplicare a legislației UE relevante.

---

¹⁹ http://www.centrumbalticum.org/en/projects/lets_communicate!

²⁰ Acțiune pregătitoare decisă de Comisie la inițiativa Parlamentului European.

²¹ http://www.danube-forum-budapest.eu/system/danube-forum-budapest/files/Declaration_of_the_6th_EUSDR_Annual_Forum.pdf?1508355644

În timp ce Comisia a adoptat prima strategie de până acum la nivel european privind materialele plastice în ianuarie 2018, activități semnificative pentru combaterea deșeurilor marine din plastic au fost deja desfășurate în cadrul EUSBSR (de exemplu, proiectul BLASTIC²²). Concluziile desprinse în urma reuniunii ministeriale HELCOM²³ din martie 2018 recunosc faptul că proiectele de interes comun derulate în cadrul EUSBSR au contribuit la punerea în aplicare a planului de acțiune pentru Marea Baltică.

„Declarația ministerială de la Ioannina” din mai 2017 subliniază cât de importantă este economia albastră pentru dezvoltarea durabilă în regiunea Mării Adriatice și a Mării Ionice, inclusiv pentru combaterea poluării marine.

În cadrul unei declarații comune a statelor și regiunilor alpine privind infrastructura ecologică alpină (octombrie 2017)²⁴ s-a precizat că urmează să fie luate o serie de măsuri specifice pentru a face din regiunea alpină un model în ceea ce privește infrastructura verde.

Declarația comună a miniștrilor responsabili pentru EUSDR, adoptată în octombrie 2017, subliniază importanța mobilității ecologice și conectate și a soluțiilor energetice ecologice pentru dezvoltarea în continuare a regiunii Dunării. Primul plan integrat pentru gestionarea bazinului hidrografic al râului Tisa este în curs de elaborare prin proiectul JOINTISZA²⁵ și a fost lansat un mecanism de protecție civilă pentru combaterea poluării pe râul Tisa cauzată de mina de sare Solotvyno, din Ucraina.

Cercetarea/inovarea și dezvoltare economică

Îmbunătățirea prosperității economice a macroregiunilor este, de asemenea, un obiectiv central al tuturor celor patru SMR.

În cadrul EUSBSR, a fost creată o rețea de autorități de management pentru fondurile europene de dezvoltare regională, pentru a elabora propuneri de colaborare transnațională în vederea sprijinirii regiunilor în legătură cu punerea în aplicare a strategiilor de specializare inteligentă axate pe tehnologii ecologice. Două proiecte-pilot vor fi derulate în cadrul inițiativei „Cleaner Growth”²⁶ (Pentru o creștere mai ecologică): „Jointly Entering New Markets” și „Commercialising Forest-Based Protein – Verification and Improvement of Protein Quality”.

Platforma „Baltic Sea Pharma”²⁷ reprezintă, de asemenea, o platformă de cooperare regională pentru reducerea reziduurilor farmaceutice în Marea Baltică. Pe baza unui grup de proiecte transnaționale (de exemplu, tratarea avansată a apelor uzate, gestionarea deșeurilor și criteriile de achiziții publice), platforma va contribui la elaborarea unor politici regionale și europene în legătură cu problema prezenței produselor farmaceutice în mediu.

În regiunea Dunării, un centru pentru punerea în aplicare a sistemului dual de formare profesională²⁸ în industria construcțiilor, bazat pe un parteneriat public-privat, a fost înființat

---

²² <https://www.balticsea-region-strategy.eu/news-room/highlights-blog/item/30-for-a-litter-free-baltic-sea>

²³ HELCOM: „Comisia pentru protecția mediului marin al Mării Baltice – Comisia de la Helsinki”, <http://www.helcom.fi/about-us>

²⁴ https://www.alpine-region.eu/sites/default/files/uploads/inline/956/eusalp_joint_declaration_green_infrastructure_final_en.pdf

²⁵ <http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/jointisza>

²⁶ https://www.balticsea-region-strategy.eu/attachments/article/590847/Niclas%20Forsling_ERDF%20MA-Network%20progress%20and%20current%20status%2013th%20of%20June%20at%20Annual%20Forum.pptx.pdf

²⁷ <https://www.balticsea-region-strategy.eu/news-room/highlights-blog/item/40-baltic-pharma-platform>

²⁸ Combină educația profesională oferită de școli cu formarea practică oferită de întreprinderi.

la Chișinău (Moldova). Platforma pentru strategiile de specializare inteligentă²⁹ sprijină elaborarea de strategii de inovare în cadrul unui proiect-pilot în care sunt incluse Serbia, Muntenegru, Moldova și Ucraina.

Pentru EUSAIR, anul turismului UE-China și anul european al patrimoniului cultural 2018 contribuie la dezvoltarea unui turism sustenabil. Programul Interreg pentru regiunea Mării Adriatice și a Mării Ionice (ADRION) sprijină proiectul „ADRION 5 senses”³⁰ al cărui obiectiv este crearea unei mărci comune, cu aceeași denumire, pentru regiune și promovarea acesteia pe piețele lumii.

În cadrul EUSALP, au fost lansate proiecte precum „CirculAlps”³¹ (promovând inovarea, durabilitatea și economia circulară în cadrul lanțurilor valorice forestiere din întreaga regiune alpină) sau AlpLinkBioECO³² (conectând lanțurile valorice ale bioindustrii la nivelul întregii regiuni alpine).

Conectivitatea

În cadrul tuturor SMR au fost puse în aplicare activități interesante în materie de conectivitate.

În cadrul EUSBSR, proiectul „Baltic Link” contribuie la punerea în aplicare a autostrăzilor maritime din cadrul TEN-T și a fost sprijinit de programul TEN-T și de Fondul polonez de coeziune. Acesta a abordat o discontinuitate existentă în legătură cu transportul de mărfuri între Suedia și Polonia și nu numai.

În cadrul EUSDR, prin proiectul FAIRway³³, au fost puse în circulație noi nave hidrografice. În special, au fost demarate activități de dragare în secțiunea Dunării care formează frontiera dintre Bulgaria și România. Pentru prima dată a fost efectuată o prezentare generală a proiectelor strategice pe termen scurt cu privire la transportul terestru în regiunea Dunării, cu sprijinul Băncii Europene de Investiții.

Rețelele eficiente și durabile de transport și de energie reprezintă o condiție preliminară pentru dezvoltarea economică și socială a macroregiunii adriatico-ionice. În cadrul EUSAIR, a fost elaborată o listă inițială de proiecte referitoare la rețelele de transport și de energie cu valoare adăugată macroregională distinctă.

În cadrul EUSALP, a fost elaborat un proiect privind strategiile de logistică pentru stimularea transferului modal de la transportul de mărfuri terestru la cel feroviar, prin optimizarea proceselor de logistică (Alpine Spider).

3. Provocări

Capacitatea administrativă

Studiul COWI³⁴ subliniază prezența unor provocări și enumeră barierele în calea punerii în aplicare cu succes a SMR care au un impact negativ asupra cooperării:

- fluctuațiile instituționale și ale personalului;
- limitările în materie de resurse;
- disparitățile în ceea ce privește capacitatea economică, instituțională și administrativă;
- lanțurile de punere în aplicare slabe între factorii decizionali și promotorii principali;

²⁹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/s3-platform>

³⁰ <https://keep.eu/keep/project-ext/44652/ADRION+5+SENSES?ss=a785c5b10443932ecb3b4eef3ac00d06&espon=>

³¹ <https://www.alpine-region.eu/projects/circulalps>

³² <http://www.alpine-space.eu/projects/alplinkbioeco/en/home>

³³ <http://www.fairwaydanube.eu/eusdr/>

³⁴ A se vedea nota de subsol 6.

- reprezentare și angajament insuficiente din partea tuturor țărilor participante; și
- lipsa cadrelor comune de referință.

Cu toate acestea, studiul identifică și anumiți factori determinanți care pot contribui la punerea în aplicare a SMR:

- structurile pre-existente de cooperare;
- existența liderilor;
- faptul că aspectele tematice sunt aceleași pentru toate țările;
- punerea în aplicare a dreptului UE;
- necesitatea unor măsuri transnaționale concrete etc.

În plus, studiul prezintă un model pentru elaborarea SMR:

- faza I (crearea unui sistem de guvernare a SMR, consolidarea capacității individuale a promotorilor principali ai SMR);
- faza II (SMR este înțeleasă de părțile interesate externe și începe să funcționeze, capacitatea instituțională este creată); și
- faza III (maturitatea strategiei care generează măsuri și rezultate concrete).

Aceste trei faze pot oferi un cadru pentru dezvoltarea unui sistem de monitorizare care va contribui la menținerea sprijinului politic.

Guvernanța

Un sistem eficace de guvernare necesită un echilibru între trei niveluri de importanță egală: ministerele, coordonatorii naționali și coordonatorii tematici.

Pentru creșterea profilului lor politic, SMR ar trebui să beneficieze de vizibilitatea politică oferită de reuniunile ministeriale și de o declarație ministerială adoptată în urma forumurilor anuale, așa cum este cazul EUSAIR.

Posibilitatea găzduirii de reuniuni ministeriale în cadrul forumurilor anuale ale EUSBSR a fost discutată în cadrul forumului anual de la Tallinn din iunie 2018.

Principala provocare pentru EUSDR este scăderea impulsului politic la nivel național, ceea ce a determinat un nivel scăzut de participare în cadrul grupurilor de coordonare ale unora dintre domeniile prioritare. Întrucât strategia este un proces pe termen lung, este esențial să se furnizeze în mod continuu capacități și resurse pentru punerea în aplicare a strategiei și pentru consolidarea mecanismelor naționale de coordonare. În plus, s-a recunoscut la nivel general că absența, între vara anului 2017 și toamna anului 2018, a unui organism comun dedicat pe deplin sprijinirii guvernării EUSDR (Punctul strategic pentru regiunea Dunării) a împiedicat dezvoltarea și punerea în aplicare fără dificultăți a strategiei. Noul punct strategic găzduit în comun de Austria și România este în prezent operațional.

În cadrul EUSAIR, aspectele de guvernare reprezintă încă principalele subiecte de discuție în cadrul reuniunilor Consiliului administrativ al acesteia. Decalajul dintre angajamentul politic, astfel cum este exprimat în declarațiile ministeriale, și măsurile luate efectiv atât la nivel administrativ, cât și la nivel de punere în aplicare, nu a fost încă redus. Asumarea de către țările participante a responsabilității cu privire la strategie trebuie să fie îmbunătățită considerabil.

Chiar dacă EUSALP capătă din ce în ce mai multă amploare, motivarea membrilor grupurilor de acțiune (GA) și punerea la dispoziția acestora a capacității decizionale și a competenței tehnice necesare continuă să reprezinte o provocare. GA continuă să invite statele și regiunile

să se asigure că sunt reprezentate în mod adecvat în cadrul reuniunilor GA și prevăd o mai bună coordonare în cadrul Consiliului executiv, astfel încât să se asigure direcția strategică eficientă a măsurilor și sprijinul politic adecvat.

Conceptul de guvernare asigurată de mai multe părți interesate este sprijinit la nivel general în toate SMR. Cu toate acestea, o mai mare participare din partea societății civile ar putea consolida dimensiunea ascendentă a strategiilor. Participarea largă a sectorului privat la forumurile EUSAIR (de exemplu, în cadrul unor sesiuni între întreprinderi) a fost foarte apreciată și ar putea fi introdusă și în alte strategii dacă este cazul.

Programarea politicilor

În cele două SMR cu vechime mai mare, revizuirea planurilor de acțiune lansată în 2018 coincide favorabil cu exercițiul de programare a fondurilor UE 2021-2027. Această oportunitate trebuie să fie valorificată și trebuie să se întreprindă eforturi coordonate pentru maximizarea valorii adăugate a acestor procese, ceea ce include o mai bună orientare strategică a SMR.

În cadrul EUSBSR, numărul mare de priorități este un motiv de îngrijorare. Partenerii ar trebui să utilizeze revizuirea planului de acțiune ca o oportunitate de a verifica dacă toate prioritățile continuă să aibă relevanța macroregională care justifică includerea lor în strategie.

În cadrul EUSDR, absența asumării responsabilității politice trebuie să fie abordată în revizuirea planului de acțiune în perioada 2018-2019. Comisarul responsabil pentru politica regională a reamintit coordonatorilor EUSDR acest aspect în cadrul unei reuniuni comune din iunie 2018. Unele domenii prioritare (de exemplu, transportul interior sau turismul) încă nu au prezentat proiecte concrete. Alocarea domeniilor prioritare ar trebui să ia în considerare faptul că anumite țări fără rol de coordonare ar dori să le li se aloce un domeniu prioritar. Aspectul capacității administrative ar trebui, de asemenea, să fie abordat. Acesta necesită un răspuns adecvat la nivel național și regional, în special în țările care beneficiază de instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA) și instrumentul european de vecinătate (IEV).

Statele partenere în cadrul EUSAIR au opinii diferite cu privire la prioritățile în materie de cooperare. Până în prezent, tendința acestora a fost de a se orienta către proiecte cu un domeniu de aplicare restrâns, național, în loc să considere SMR drept un cadru pentru schimbarea politicilor, care generează procese specifice, rețele interregionale și platforme de colaborare. O abordare diferită ar ajuta aceste state să elaboreze și să planifice măsuri mai bine echilibrate din punct de vedere geografic, care ar avea astfel o mai mare valoare adăugată macroregională. În termeni mai generali, este necesară reconcilierea priorităților EUSAIR cu politicile naționale, regionale și sectoriale, precum și cu documentele și procesele strategice (de exemplu, procesul de la Berlin, strategia pentru Balcanii de Vest etc.).

În prezent nu este necesar să fie revizuit planul de acțiune EUSALP, deși în unele GA au fost întreprinse acțiuni inițiale în afara planului de acțiune. În schimb, îmbunătățirea punerii în aplicare, a comunicării, a transferului rezultatelor și a dezvoltării competențelor în cadrul GA pe baza planului de acțiune existent este necesară și va fi realizată în mai mare măsură în următoarele luni.

Finanțarea

Reducerea decalajului dintre SMR și oportunitățile de finanțare va rămâne probabil o provocare și în perioada următoare.

Programele Interreg – în pofida finanțării lor limitate – au avut un rol semnificativ în sprijinirea punerii în aplicare a strategiilor. Cu toate acestea, cea mai mare parte a fondurilor

UE, precum și a altor surse de finanțare naționale și nu numai, nu sunt disponibile cu ușurință pentru sprijinirea proiectelor strategiilor. Acest lucru ar putea explica de ce în unele țări nu există angajament politic și de ce capacitatea participanților este deficitară.

Dialogul între autoritățile programelor consacrate ale UE și promotorii principali ai SMR trebuie să fie încurajat în continuare. Ministerele responsabile pentru coordonarea fondurilor UE și a SMR din țările participante au un rol esențial în acest sens.

Faza de pregătire a programării pentru perioada de după 2020 oferă o oportunitate unică pentru planificarea și organizarea utilizării consecvente a fondurilor UE pentru sprijinirea obiectivelor SMR. Coordonarea între autoritățile programelor de finanțare ale UE și promotorii principali ai SMR ar trebui să aibă loc atât în interiorul, cât și între țările implicate într-o SMR. Deciziile și acțiunile concrete ale țărilor în acest sens trebuie să demonstreze interesul și angajamentul politic al acestora față de SMR.

Comunicarea

Vizibilitatea EUSAIR încă are de suferit din cauza unei lipse de comunicare care ar putea fi parțial depășită dacă ar fi instituită platforma planificată dedicată părților interesate. Aceasta ar îmbunătăți de asemenea participarea și sensibilizarea părților interesate de la nivel subnațional care în prezent au un rol limitat în cadrul proceselor macroregionale.

Comunicarea EUSALP rămâne, de asemenea, o problemă. Chiar dacă instrumentele de comunicare au fost dezvoltate, este necesară o îmbunătățire a cadrului tehnic și, în special, a activității de comunicare legate de conținut. O strategie orientată de comunicare bazată pe mesaje politice convenite în avans este urgent necesară.

4. Calea de urmat

În propunerile sale de regulamente referitoare la politica de coeziune a UE în perioada de după 2020, Comisia subliniază cât de importantă este cooperarea ca o caracteristică transversală a politicii de coeziune și invită statele membre și regiunile să integreze mai bine această caracteristică în etapa următoare a planificării și programării politicii naționale și regionale. Astfel, Comisia transmite un semnal puternic și pozitiv celor deja implicați în SMR și îi invită să analizeze cum se pot susține reciproc programele și SMR și în legătură cu ce priorități centrale.

În acest mod, ar putea fi abordat aspectul subliniat de studiul COWI potrivit căruia *„coordonarea cu programele finanțate din fondurile ESI și programele UE este deosebit de solicitantă pentru toate părțile implicate; iar până în prezent această coordonare nu s-a realizat în mod satisfăcător. Prin urmare, există o posibilitate semnificativă de îmbunătățire în perioada de după 2020”*.

În acest context și având în vedere potențialul SMR, Comisia adresează un apel țărilor vizate să lanseze imediat următoarele acțiuni:

1. Coordonatorii tematici ai strategiilor ar trebui să evalueze situația fiecărui domeniu de politică în raport cu modelul de „dezvoltare în trei faze” prezentat în studiul COWI, pentru a identifica ce factori ar putea fi mai bine utilizați și ce obstacole trebuie să fie depășite, dacă este necesar. Aceștia ar putea ulterior să adreseze recomandări coordonatorilor lor naționali cu privire la soluționarea problemelor identificate, dacă este cazul.
2. Promotorii principali din cadrul fiecărei SMR ar trebui să continue să își îmbunătățească mecanismele de guvernare, pe baza angajamentului și sprijinului ministerelor de resort. Aceștia ar trebui să caute sinergii și complementarități cu organizațiile care desfășoară deja activități în macroregiune și ar trebui să le permită părților interesate de la nivel local și

regional să contribuie la SMR (de exemplu, prin intermediul unei platforme dedicate părților interesate). Aceștia ar trebui, de asemenea, să continue să încerce să monitorizeze mai bine progresul diferitelor domenii tematice și să consolideze capacitatea actorilor implicați în punerea în aplicare a SMR.

3. În ceea ce privește EUSBSR și EUSDR, coordonatorii tematici și naționali ar trebui să utilizeze revizuirea planurilor de acțiune respective ale acestora ca o oportunitate pentru selectarea celor mai relevante priorități centrale care au cea mai mare valoare adăugată la nivelul UE și pentru care este justificată mobilizarea fondurilor UE și naționale.
4. Pentru a beneficia de noul cadru legislativ care va consolida legăturile între programele principale, cooperare și SMR, trebuie avute în vedere următoarele activități în procesul de programare:

- *La nivelul fiecărei SMR:* Autoritățile programelor UE din țările participante ar trebui să își coordoneze strâns activitățile începând din primele etape ale exercițiului de programare 2021-2027. În mod specific, pentru fiecare SMR, autoritățile naționale responsabile pentru fondurile UE ar trebui să convină împreună – în cooperare cu coordonatorii naționali ai SMR – asupra principalelor priorități, proiecte și mecanisme de guvernare macroregională care urmează să fie incluse în acordurile lor de parteneriat (statele membre ale UE) și în documentele (cadru) privind programarea multianuală (țările din afara UE)³⁵.
  - *La nivelul fiecărei țări participante la o SMR:* prioritățile, măsurile și proiectele convenite și incluse în acordurile de parteneriat sau în documentele (cadru) privind programarea multianuală trebuie să fie apoi dezvoltate în cadrul programelor UE relevante³⁶, în mod coordonat cu celelalte țări participante. Pentru a realiza acest obiectiv, coordonatorii tematici și naționali din cadrul SMR ar trebui să încerce să stabilească o relație și o cooperare mai strânsă cu autoritățile de management ale programelor UE relevante (fondurile ESI și/sau IPA, după caz) la nivel național, regional și de cooperare. Aceștia ar trebui să inițieze un dialog, să identifice împreună viitoare domenii relevante de cooperare și să se asigure că promotorii principali ai SMR participă și contribuie la pregătirea programelor pentru perioada 2021-2027.
5. În timpul fazei de punere în aplicare, prioritățile, măsurile și proiectele convenite de autoritățile programelor UE ca fiind relevante pentru SMR ar trebui să fie executate într-un mod coordonat și sincronizat între toate țările participante la SMR. Pentru a atinge acest obiectiv, este posibil să fie necesară alocarea unor fonduri în avans prin programele UE în cauză. În mod suplimentar față de aceste măsuri și proiecte specifice, programele ar putea, de asemenea, să dezvolte și să aplice criterii specifice de selecție a proiectelor pentru a încuraja crearea de proiecte care sprijină prioritățile unei SMR (de exemplu, alocarea bugetului, cereri de propuneri specifice pentru proiecte macroregionale, alocarea de puncte suplimentare proiectelor care contribuie la obiective și acțiuni macroregionale etc.).

5. Concluzii

Partenerii implicați în SMR sunt puși față în față cu realitatea: pregătirea pentru programele aferente perioadei 2021-2027 le oferă o oportunitate unică de a-și demonstra și de a-și

³⁵ Propunerea privind coordonarea încă din etapa inițială între autoritățile programelor UE din cadrul unei SMR a fost înaintată prima dată de miniștrii țărilor participante la EUSAIR în „Declarația de la Catania” adoptată de aceștia în cadrul reuniunii ministeriale organizate la 24 mai 2018: https://www.adriatic-ionian.eu/wp-content/uploads/2018/03/catania_declaration_approved.pdf

³⁶ Pentru țările din afara UE, prin „programe” trebuie să se înțeleagă și „planuri de acțiune”.

consolida angajamentul față de prioritățile SMR, în special prin integrarea acestora în prioritățile programelor UE, datorită facilităților furnizate în cadrul noilor propuneri de regulamente.

SMR au dobândit vizibilitate politică și au generat așteptări foarte mari. Cu toate acestea, fără un impus politic comun la nivel național și regional, angajamentul actorilor de la fața locului, deși deosebit de valoros, nu va fi suficient pentru a asigura supraviețuirea SMR.

Voința de a coopera și de a lucra împreună pentru atingerea unor obiective comune și desfășurarea de activități împreună în cadrul macroregiunilor trebuie să vină de la țările participante și de la parteneri, care sunt invitați să facă din SMR agenda lor politică centrală și comună.

Actuala perioadă de discuții și negocieri referitoare la viitorul cadru financiar și legislativ și programele de sprijin ale acestuia oferă o oportunitate unică, ce nu poate fi pierdută, ca țările participante și partenerii să își confirme angajamentul comun față de prioritățile convenite împreună ale SMR. Aceasta ar optimiza valoarea adăugată a SMR și ar permite valorificarea întregului potențial al acestora.

Apendice: Harta strategiilor macroregionale

